

УДК 656.13.05

DOI: 10.33868/0365-8392-2025-3-284-9-16

© С. Г. Варюхно, провідний інженер,
ORCID: 0000-0001-7854-7418,
e-mail: svaruhno@insat.org.ua;
© М. Є. Михайлова, інженер II категорії,
ORCID: 0009-0001-5924-5630,
e-mail: mmykhailova@insat.org.ua;
© В. В. Сосіда, інженер II категорії,
ORCID: 0009-0007-4671-5406,
e-mail: vsosida@insat.org.ua;
© В. І. Іванов, технік,
ORCID: 0009-0002-2204-1105,
e-mail: vivanov@insat.org.ua
(ДП «Державний автотранспортний
науково-дослідний і проектний інститут»)

© Serhii Variukhno, Lead Engineer,
ORCID: 0000-0001-7854-7418,
e-mail: svaruhno@insat.org.ua;
© Maryna Mykhailova, Engineer of the 2nd Category,
ORCID: 0009-0001-5924-5630,
e-mail: mmykhailova@insat.org.ua;
© Viktoriia Sosida, Engineer of the 2nd Category,
ORCID: 0009-0007-4671-5406,
e-mail: vsosida@insat.org.ua;
© Vadym Ivanov, technician,
ORCID: 0009-0002-2204-1105,
e-mail: vivanov@insat.org.ua
(SE «State Road Transport Research Institute»)

АНАЛІЗ СТАНУ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

ANALYSIS OF THE STATE OF ROAD SAFETY IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE IMPLEMENTATION OF THE STRATEGY FOR IMPROVING THE LEVEL OF ROAD SAFETY

Анотація. Проведено аналіз сучасного стану безпеки дорожнього руху в Україні в контексті реалізації стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху, визначено пріоритети у сфері безпеки дорожнього руху, перспективи й орієнтири для забезпечення належного стану безпеки дорожнього руху в Україні. Проаналізовано основні нормативно-правові акти, зокрема Стратегію підвищення рівня безпеки дорожнього руху та відповідні державні програми.

Ключові слова: аварійність, безпека дорожнього руху, дорожньо-транспортна пригода, транспортні засоби, стратегія.

Abstract. The article presents a study of the current state of road safety in Ukraine in the context of implementing strategies aimed at improving road traffic safety. Priorities, prospects, and benchmarks for ensuring an appropriate level of road safety in Ukraine have been identified. The current state of road safety in Ukraine is examined through the lens of national strategic documents in this field. Key regulatory acts are analyzed, including the Road Safety Improvement Strategy and related government programs. The article also outlines the main causes of accidents and fatalities resulting from road traffic accidents in Ukraine, such as speeding, violations of vehicle maneuvering rules, failure to comply with intersection and pedestrian crossing regulations, insufficient following distance, and driving under the influence of alcohol. Based on statistical data for the period 2014–2024, the dynamics of road traffic injuries are revealed, and key performance indicators for the implementation of road safety measures are assessed. The main problems and factors contributing to the high accident rate on Ukrainian roads are identified. The necessity of improving the road safety management system, modernizing infrastructure, strengthening traffic law enforcement, and introducing modern technologies is emphasized. A set of priority measures is proposed to be considered in the new Road Safety Strategy for the next decade to help form a safer road environment. One of the main problems highlighted is the unsatisfactory condition of the road network, both at the national and local levels. Based on an analysis of the current situation in Ukraine, a range of effective measures has been developed to improve road safety, including the development of road infrastructure, use of technically sound vehicles, stricter enforcement of traffic regulations, development of public transport, and the adoption of innovative solutions.

Keywords: accident rate, road safety, road traffic accident, vehicle, strategy.

Вступ

Безпека дорожнього руху (далі – БДР) є одним із ключових аспектів державної політики у

сфері транспорту, адже вона безпосередньо впливає на рівень життя населення та демогра-

фічну ситуацію, відображає економічну стабільність і розвиток країни. Зростання мобільності населення, урбанізація, постійне збільшення кількості транспортних засобів та інтенсивності руху створюють нові виклики у сфері забезпечення БДР.

Протягом останнього десятиліття в Україні розробляли та впроваджували стратегічні документи, спрямовані на зниження рівня дорожньо-транспортного травматизму. Утім, незважаючи на наявність значної нормативно-правової бази, проблема високого рівня аварійності на автомобільних дорогах України потребує уваги та подальшого вирішення. Це підтверджено статистичними даними щодо кількості дорожньо-транспортних пригод (далі – ДТП) та їхніх наслідків. Питання БДР завжди є актуальним для громадян. Стан БДР в Україні потребує ґрунтовного аналізу та конструктивних висновків для його покращення. Удосконалення чинної нормативної бази, впровадження новітніх підходів у системі державного управління загалом сприятимуть підвищенню рівня БДР.

З огляду на актуальність проблематики, метою цієї статті є аналіз сучасного стану БДР в Україні в контексті реалізації стратегії підвищення рівня БДР, визначення пріоритетів у сфері БДР, перспектив і орієнтирів для забезпечення належного стану БДР в Україні.

Основна частина

В Україні прийнято значну кількість актів законодавства та нормативних документів, що регулюють різні сфери суспільних відносин, зокрема і питання БДР. Ці документи певною мірою базуються на нормах міжнародного права (багатосторонніх конвенцій, угод, хартій тощо) й охоплюють різноманітні аспекти в цій сфері, серед іншого і стосовно водіїв, транспортних засобів, діяльності автомобільних перевізників, їхнього персоналу, здійснення перевезень пасажирів і вантажів, страхування відповідальності, медичного забезпечення БДР, правової відповідальності.

Базовим законом, що регулює суспільні відносини у сфері дорожнього руху та його безпеки, визначає права, обов'язки і відповідальність суб'єктів – учасників дорожнього руху,

центральної влади, об'єднань, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та господарювання, є Закон України «Про дорожній рух». Іншим, не менш важливим, є Закон України «Про автомобільний транспорт», який визначає засади організації та діяльності автомобільного транспорту та є спеціалізованим законом, що включає в собі норми стосовно державного регулювання і контролю діяльності автомобільного транспорту, засад розвитку цієї галузі, а також стосовно персоналу, транспортних засобів, автомобільних перевізників, загальних положень щодо перевезення пасажирів і вантажів (як у внутрішньому, так і у міжнародному сполученні), відповідальності перевізників за порушення законодавства про автомобільний транспорт.

У контексті питання забезпечення в Україні БДР варто зазначити, що лише протягом останніх 10 років розроблено і прийнято велику кількість документів (стратегій, державних програм тощо), спрямованих на підвищення рівня БДР, зокрема:

– у 2017–2018 рр.:

Національну транспортну стратегію України на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 №430-р), метою якої є створення інтегрованого до світової транспортної мережі безпечно функційного та ефективного транспортного комплексу України, задоволення потреб населення в перевезеннях та покращення умов ведення бізнесу для забезпечення конкурентоспроможності та ефективності національної економіки;

Стратегію підвищення рівня безпеки дорожнього руху на період до 2020 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.06.2017 № 481-р, далі – Стратегія).

– у 2018 р. було розроблено (на основі Стратегії) та Кабінетом Міністрів України затверджено:

Державну програму підвищення рівня безпеки дорожнього руху на період до 2020 року (постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 № 435);

План заходів із підвищення рівня безпеки дорожнього руху на період до 2020 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.03.2018 № 231-р);

– у 2020 р:

Стратегію підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1360-р);

Державну програму підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року (постанова Кабінету Міністрів України від 21.12.2020 № 1287).

У зв'язку з повномасштабною збройною агресією РФ проти України схвалена Кабінетом Міністрів України ще в 2020 р. Стратегія підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року та затверджена того ж року

Державна програма підвищення рівня БДР в Україні на період до 2023 року залишаються на сьогодні останніми прийнятими документами, що визначали для держави цільові показники та план дій (комплекс заходів) у сфері БДР.

Аналізуючи очікувані результати виконання Державної програми підвищення рівня БДР в Україні на період до 2023 року, зокрема значення цільових показників та їхні фактичні значення за 2021–2023 рр. щодо рівня соціального і транспортного ризику, рівня тяжкості наслідків ДТП (табл. 1), можна дійти висновків, що вжиті заходи з підвищення рівня БДР в Україні не принесли очікуваних результатів. Значення окремих показників щодо рівня соціального і транспортного ризику, а також щодо рівня тяжкості наслідків ДТП мають негативну динаміку.

Таблиця 1

Очікувані результати виконання Державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року

Найменування завдання	Найменування показників виконання завдання	Значення показника					
		2021		2022		2023	
		ціль	факт	ціль	факт	ціль	факт
1. Зниження рівня соціального ризику	Кількість загиблих унаслідок ДТП на 100 тис. населення	11,3	7,83	10,1	8,9	8,8	8,1
	Кількість травмованих унаслідок ДТП на 100 тис. населення	119,3	72,0	106,1	73,7	92,8	78,0
2. Зниження рівня транспортного ризику	Кількість загиблих унаслідок ДТП на 100 тис. транспортних засобів	34,1	31,7	30,3	30,7	26,5	32,8
3. Зниження рівня тяжкості наслідків дорожньо-транспортних пригод	Кількість загиблих унаслідок ДТП на 100 постраждалих	7,8	10,9	6,9	10,8	6,1	9,4
	кількість загиблих унаслідок ДТП на 100 ДТП	3,1	13,2	2,7	14,9	2,4	12,9
	кількість травмованих унаслідок ДТП на 100 ДТП	31,9	121,2	28,4	124,2	24,9	124,7

Об'єктивним критерієм оцінки стану аварійності та БДР прийнято вважати саме питомі показники, що відображають кількість ДТП, смертей (загиблих) та травмованих осіб унаслідок виникнення цих подій, наприклад, на кожні 100 тис. населення. На сьогодні в Україні кількість загиблих у ДТП на 100 тис. населення (за даними з відкритих джерел щодо чисельності населення в Україні за 2023 р.) становить 8,1, що у 2-3 рази перевищує значення аналогічного показника країн Європейського Союзу. Аналіз даних офіційної статистики за період 2014–2024 рр. (дані Державної служби статистики [1], Національної поліції України [2]) свідчить про те, що

на дорогах країни в середньому щороку гине близько 3,5 тис. осіб. За цих обставин виникає понад 400 ДТП на день, у яких гине близько 10 людей та отримують травми близько 90. Такі показники загалом свідчать про те, що проблема забезпечення достатнього рівня БДР для України потребує подальшого вирішення.

На **рис. 1** показано статистику щодо наслідків ДТП, скоєних в Україні у 2015–2024 рр. За повних 10 років (2015–2024 рр.) згідно з даними офіційної статистики України було скоєно близько 248 838 ДТП з постраждалими, в яких близько 309 819 осіб загинуло та 33 441 осіб травмовано.

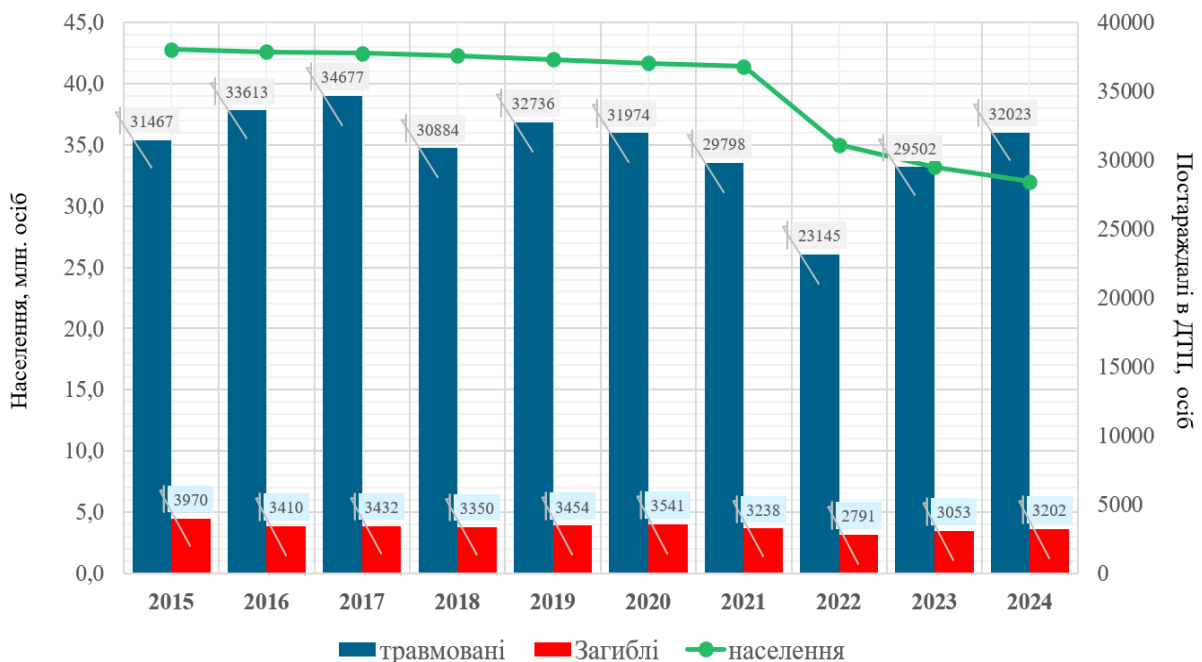

Рис. 1. Наслідки ДТП, скоєних в Україні у 2015–2024 рр.

Аналізуючи дані статистики (**рис. 1**), можна помітити, що у 2022 р. нібито спостерігаються найнижчі показники щодо кількості загиблих і травмованих унаслідок ДТП (порівняно з попередніми роками). Проте дані цього року не свідчать про позитивну динаміку з точки зору підвищення рівня БДР, оскільки 2022 р. є роком початку повномасштабної військової агресії РФ проти України, а тому є сумніви щодо об'єктивності такої інформації. На додачу статистичні

дані 2022 р. та наступних років не охоплюють значної частини територій України (Донецької, Запорізької, Луганської, Харківської, Херсонської областей і АР Крим). Крім того численність населення України (згідно з інформацією з відкритих джерел) на кінець 2024 р. скоротилась більше ніж на 20 %. У середньому в ЄС кількість загиблих унаслідок ДТП на 1 млн. населення у 2023 р. становила 46 осіб [10], а в Україні – 97 (**рис. 2**).

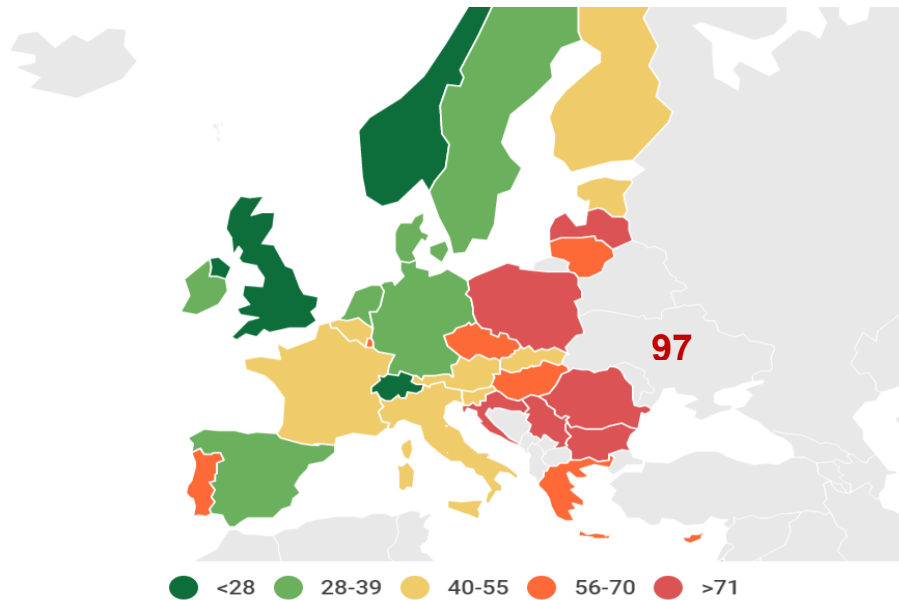

Рис. 2. Порівняння кількості загиблих унаслідок ДТП на 1 млн населення в державах-членах ЄС та в Україні (географічна карта)

Основними видами ДТП в Україні є зіткнення, наїзд (на пішохода, велосипедиста, перешкоду, тварину, на транспортний засіб, що стоїть

тощо), перекидання транспортного засобу, падіння пасажирів або вантажу (**рис. 3** щодо розподілу ДТП за видами за 2024 р.).

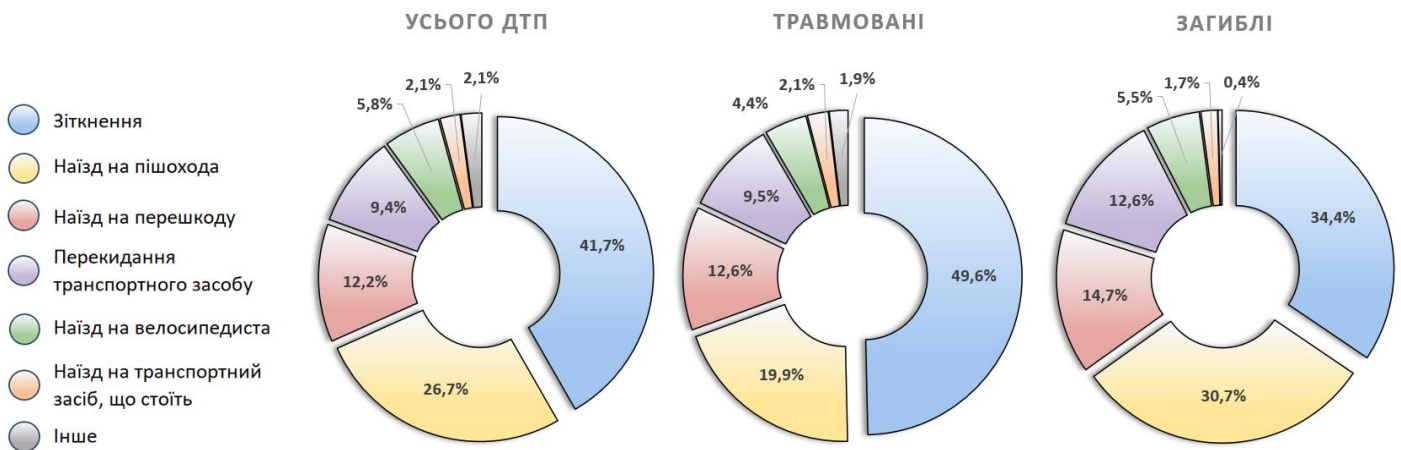

Рис. 3. Розподіл ДТП та їхніх наслідків за видами виникнення (2024 р.)

Основними причинами ДТП в Україні є порушення швидкісного режиму, правил маневрування транспортним засобом, правил проїзду перехресть та пішохідних переходів, недотри-

мання дистанції, керування транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння тощо (**рис. 4** щодо розподілу ДТП за причинами за 2024 р.).

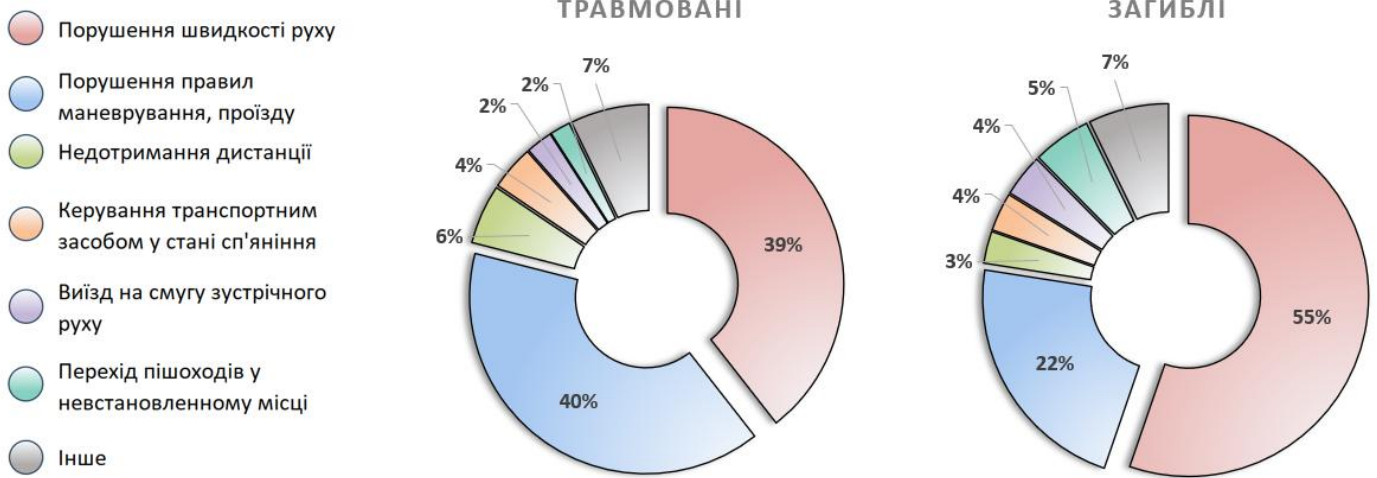

Рис. 4. Розподіл наслідків ДТП за причинами (2024 р.)

До основних причин високого рівня аварійності та смертності внаслідок ДТП в Україні можна віднести, зокрема:

- недосконалість державної системи управління у сфері БДР;
- незадовільна якість доріг та автотранспортної інфраструктури;
- низька дисципліна всіх учасників дорожнього руху;
- недостатній обсяг інвестицій та обмеженість бюджетного фінансування об'єктів автотранспортної інфраструктури;
- інше.

Однією з проблем транспортної галузі України, зокрема в контексті питання аналізу причин високого рівня аварійності на дорогах є проблема незадовільного стану мережі автомобільних доріг (серед іншого – якість доріг, їхня протяжність), щільність якої є значно меншою, ніж у країнах ЄС. Експлуатаційний стан більшості доріг як державного, так і місцевого значення (особливо в сільській місцевості) є незадовільним (не відповідають вимогам рівності та міцності).

Зауважимо що, забезпечення БДР є складним багатосекторальним завданням, яке вимагає багатовимірної системи управління, наявності відповідних механізмів та інструментів, а також достатніх технічних і фінансових ресурсів, які б дозволяли відповідальним установам розроб-

ляти і реалізовувати відповідні стратегії, положення і плани для координування різних суб'єктів, залучених до сфери БДР на всіх рівнях. Це також вимагає створення відповідних систем підтримки безпеки, які б дозволяли повною мірою зрозуміти цю проблему та вжити відповідних заходів для зменшення кількості постраждалих і тяжкості їхніх травм.

Проаналізувавши наявну ситуацію в Україні щодо стану БДР, очевидним вбачається необхідність вжиття ефективних заходів з підвищення рівня БДР, серед можливих можна виділити такі:

- розвиток дорожньої інфраструктури, що охоплює: освітлення доріг, особливо на небезпечних ділянках; нанесення чіткої розмітки; облаштування безпечних пішохідних переходів; застосування засобів обмеження швидкості руху тощо ;
- використання технічно справного транспортного засобу (здійснення регулярного технічного контролю та придорожного контролю за технічним станом транспортних засобів).
- посилення контролю за дотриманням вимог правил дорожнього руху: розширення мережі автоматичних камер фіксації швидкості руху; посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері БДР, зокрема адміністративної відповідальності;

- розвиток громадського транспорту, що передбачає раціональне планування нових та оптимізацію наявних маршрутів руху;

- використання інновацій (зокрема впровадження у великих містах системи Smart City, що передбачає інтеграцію сучасних технологій у сфері БДР);

- освіта та інформаційні кампанії, а саме освітні програми в навчальних закладах та масові кампанії (соціальна реклама у сфері БДР, зокрема щодо важливості використання ременів безпеки, недопустимість керування транспортним засобом у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, концентрація та уважність за кермом);

- інше.

У цьому контексті варто зазначити, що на сьогодні в Україні здійснюється підготовка проєктних ініціатив «Посилення практик аудиту безпеки дорожнього руху для доріг загального користування» та «Розробка Стратегії безпеки дорожнього руху в Україні на 10 років» у межах проєкту SIG4U Стоп V: Підвищення безпеки дорожнього руху за підтримки уряду Швеції в рамках Міжнародного транспортного форуму. Відповідно, мають бути підготовлені державні програмні документи у сфері БДР, які визначать майбутню стратегію та основні цілі розвитку цієї сфери, встановлять пріоритетні напрямки діяльності та плани реалізації конкретних заходів.

Усунення системних проблем і прогалин у забезпеченні БДР в Україні та покращення ситуації з аварійністю на дорогах потребує формування та реалізацію цілісної і послідовної державної політики у сфері БДР відповідно до політики міжнародних організацій та з урахуванням провідних світових стандартів безпеки і практики, а також особливостей національних умов, можливостей, потреб і пріоритетів.

Висновки

Проведений аналіз стану безпеки дорожнього руху в Україні в контексті реалізації державних стратегічних документів засвідчив, що, незважаючи на реалізацію низки програмних

заходів, досягти суттєвого поліпшення ситуації з аварійністю на дорогах не вдалося. Рівень смертності та травматизму внаслідок ДТП в Україні залишається високим та в кілька разів перевищує середні показники країн Європейського Союзу.

Причинами цього є як об'єктивні (воєнні дії, зменшення чисельності населення, недосконалість транспортної інфраструктури), так і системні чинники, зокрема: недостатній контроль за дотриманням правил дорожнього руху, низький рівень транспортної дисципліни та обмежене фінансування програм із безпеки дорожнього руху.

Для покращення стану безпеки пропонується застосування ефективних заходів із підвищення рівня БДР, а саме вдосконалення дорожньої інфраструктури, використання технічно справних транспортних засобів, посилення контролю за дотриманням вимог ПДР, розвиток громадського транспорту, використання інновацій (системи Smart City і т. д.), освіта та інформаційні кампанії та інше.

Запропоновані заходи для покращення БДР мають увійти до нової Стратегії безпеки дорожнього руху в Україні на наступні 10 років. Цей документ повинен стати ключовим у реалізації політики держави у сфері БДР та забезпечити фундамент для формування безпечного дорожнього середовища в країні.

References

1. State Statistics Service of Ukraine. (2025) Retrieved from <https://ukrstat.gov.ua/>.
2. Department of Patrol Police of the National Police of Ukraine. (2025). Road Traffic Accident Statistics in Ukraine. Retrieved from <http://patrol.police.gov.ua/statystyka/>.
3. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). Directive "On Approval of the Road Safety Improvement Strategy in Ukraine for the Period Until 2024". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1360-2020-%D1%80#Text>.
4. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). Resolution "On Establishing Quarantine and Implementing Restrictive Anti-Epidemic Measures to Prevent the Spread of Acute Respiratory Disease COVID-19 Caused by Coronavirus SARS-CoV-2 in Ukraine". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2020-%D0%BF#Text>.
5. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). Resolution "On Approval of the State Program for Road Safety Improvement in Ukraine for the Period Until 2023". Retrieved from

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1287-2020-%D0%BF#n16>

6. Statistical Information. (2016). State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from http://www.ukr-stat.gov.ua/operativ/operativ2005/tz/tz_rik/tz_u/ts_u.htm.

7. Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine. (2025). Retrieved from https://mtu.gov.ua/content/stan-avariynosti-na-ransporti.html?utm_source=chatgpt.com

8. Department of Patrol Police of the National Police of Ukraine. (2025). Retrieved from <https://patrolpolice.gov.ua/2025/04/10/z-11-kvitnya-patrulni-pratsyuvatymut-z-trucam-na-25-novyh-dilyankah-dorig-ta-vulyts-naselenyh-punktiv/>

9. Ministry of Finance. (2022). Population by Regions of Ukraine as of 2023. Retrieved from https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/2023/?utm_source=chatgpt.com

10. EU Reporter. (2025). Road Fatalities in the EU Decreased by 1.3% in 2023. Retrieved from <https://uk.eureporter.co/economy/eurostat-economy/2025/05/09/eu-road-fatalities-decreased-by-1-3-in-2023>